

ΚΕΔΙΣΑ ΚΕΔΙΣΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

Το σύστημα επίλυσης διαφορών σύμφωνα με τη
σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της
θάλασσας.

Αικατερίνη Γενετζάκη

Ερευνητική Εργασία νο. 70

ΚΕΔΙΣΑ ΚΕΔΙΣΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΕΔΙΣΑ

Δρ. Ανδρέας Γ. Μπανούτσος	Πρόεδρος
Δρ. Παναγιώτης Σφαέλος	Αντιπρόεδρος & Δ/της Ερευνών
Βασίλης Παπαγεωργίου	Γενικός Γραμματέας
Αργέττα Μαλιχουτσάκη	Οικονομική Διαχειρίστρια
Ευάγγελος Διπλάρας	Μέλος
Ευάγγελος Κούλης	Μέλος
Αναστασία Τσιμπίδη	Μέλος

© 2021 Center for International Strategic Analyses (KEDISA, All Rights Reserved)

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the publisher

*Το σύστημα επίλυσης διαφορών σύμφωνα με τη σύμβαση Ηνωμένων
Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας.*

της Αικατερίνας Γενετζάκη
Απόφοιτη Διεθνών Σχέσεων & Οργανισμών
του τμήματος μεσογειακών σπουδών
και μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο πρόγραμμα
Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη & Ασφάλεια στη Μεσόγειο
του ιδίου πανεπιστημίου.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	3
Δικαιοδοτικές διαδικασίες	4
Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου Θάλασσας.....	4
Διεθνές Δικαστήριο Χάγης.....	4
Διαιτησία	5
Ειδική διαιτησία	5
Γενικοί κανόνες	5
Πότε είναι υποχρεωτική και πότε προαιρετική η προσφυγή στο δικαστήριο	6
Διαδικασίες μη δικαιοδοτικού χαρακτήρα.....	7
Συνδιαλλαγή.....	7
Υποχρεωτική συνδιαλλαγή	7
Αναφορά στη Μεσόγειο	8
Συμπεράσματα	10
Βιβλιογραφία.....	11

Εισαγωγή

Οι διεθνείς διαφορές μεταξύ των κρατών, είτε είναι νομικές, είτε πολιτικές, δεν πρέπει να θέτουν σε κίνδυνο την ειρήνη και την ασφάλεια του διεθνούς συστήματος. Ο πόλεμος, ως μέσο επίλυσης διαφορών, δεν επιτρέπεται από τον καταστατικό χάρτη Ηνωμένων Εθνών. Στο άρθρο 2 παράγραφος 3 του καταστατικού χάρτη ΗΕ αναφέρεται ότι τα μέλη θα ρυθμίζουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, όπως επίσης και στο άρθρο 33 προβάλλονται οι διαδικασίες που μπορούν να ακολουθήσουν τα κράτη για την επίλυση διαφορών. Τα μέσα που αναφέρονται είναι τα ακόλουθα: α) Διαπραγμάτευση, β) Έρευνα, γ) Μεσολάβηση, δ) Συνδιαλλαγή, ε) Διαιτησία, στ) Δικαστικός διακανονισμός και ζ) προσφυγή σε τοπικούς οργανισμούς ή συμφωνίες καθώς και η) άλλα μέσα της επιλογής τους. Στις διεθνείς σχέσεις τα κράτη είναι κυρίαρχα και αποτελούν πρωτογενή υποκείμενα του διεθνούς δικαίου, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει συγκατάθεση όλων των μερών, που βρίσκονται σε μια διαφορά, ώστε να καταστεί δυνατή η επίλυση με τις διαδικασίες του άρθρου 33 του χάρτη ΗΕ.

Η σύμβαση για το δικαιο της θάλασσας που υπεγράφη το 1982, στο Montego Bay, στη Τζαμάικα ρυθμίζει κανόνες σχετικά με το δικαιο της θάλασσας. Εξαιτίας της οικουμενικής κωδικοποιητικής συνθήκης, η οποία δημιουργεί ένα εύρος πολλών θεμάτων που καλούνται να επιλυθούν, γίνεται διαχωρισμός σε δύο βασικές κατηγορίες: α) Διαφορές που αφορούν την ερμηνεία και την εφαρμογή της Σύμβασης σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες (γενικού χαρακτήρα) και β) διαφορές ως προς τη λειτουργία του διεθνούς βυθού (Περιοχής). Ως εκ τούτου η Unclos ρυθμίζει ειδικούς μηχανισμούς για την επίλυση των διαφορών στη θάλασσα, επαναλαμβάνοντας στο άρθρο 279, του μέρους XV, τις διατάξεις περί υποχρεώσεως επίλυσης διαφορών με ειρηνικά μέσα όπως ορίζονται στο άρθρο 33 του καταστατικού χάρτη ΗΕ. Ωστόσο προσθέτει κάτι το καινοφανές, την ύπαρξη του υποχρεωτικού δικαιοδοτικού διακανονισμού και το γεγονός ότι τα μέρη θα προαποφασίζουν τους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς. Στη παρούσα εργασία θα αναλύσουμε το σύστημα επίλυσης διαφορών, σύμφωνα με τη σύμβαση για το δικαιο της θάλασσας, που αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή της σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες. Για την εκπόνηση έχουν χρησιμοποιηθεί πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

Δικαιοδοτικές διαδικασίες

Η σύμβαση προσπαθεί να ρυθμίσει όσο το δυνατόν περισσότερα ζητήματα σχετικά με το δίκαιο της θάλασσας. Επιπλέον προβλέπει δικαιοδοτικούς μηχανισμούς και κανόνες ώστε να μην αφήσει σε εικρεμότητα τις διαφορές που μπορεί να προκύψουν μεταξύ κρατών. Σύμφωνα με την Unclos οι διαφορές έχουν υποχρεωτικό δικαιοδοτικό διακανονισμό¹ δηλαδή μπορούν να επιλύονται με μονομερή προσφυγή, σύμφωνα με το άρθρο 286. Επιπλέον η επιλογή δικαιοδοτικού μηχανισμού, πραγματοποιείται κατά την υπογραφή, την επικύρωση ή την προσχώρηση στη σύμβαση, που εκφράζει τη βούληση συγκεκριμένου μέσου επίλυσης², όπως προβλέπει το άρθρο 287. Τα χαρακτηριστικά αυτά της σύμβασης υποδεικνύουν, εκ των πραγμάτων, τη σπουδαιότητα στα προβλήματα διευθέτησης διαφορών καθώς και την ανάγκη ύπαρξης μηχανισμού ειρηνικής επίλυσης³. Συνεπώς εάν τα κράτη μέρη, ύστερα από ανταλλαγή απόψεων, όπως προβλέπει το άρθρο 283 της σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας, δεν καταλήξουν σε επίλυση μιας διαφοράς έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν οποιοδήποτε μέσο μη δικαιοδοτικό ή την προσφυγή σε κάποιο από τα προβλεπόμενα δικαιοδοτικά μέσα επίλυσης διαφορών. Τα δικαιοδοτικά μέσα που αναφέρονται στο άρθρο 287 είναι τα εξής: α) Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας β) Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης γ) Το Διαιτητικό Δικαστήριο και δ) Το Ειδικό Διαιτητικό Δικαστήριο.

Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου Θάλασσας

Το καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαίου της Θάλασσας βρίσκεται στο παράρτημα VI της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας. Η έδρα του δικαστηρίου είναι το Αμβούργο της Γερμανίας και αποτελείται από 21 μέλη διαφορετικής υπηκοότητας με δίκαιη γεωγραφική κατανομή. Σε αυτή τη δικαιοδοτική διαδικασία έχουν πρόσβαση όλα τα κράτη μέρη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση. Η διαφορά υποβάλλεται στο δικαστήριο είτε με γνωστοποίηση ειδικής συμφωνίας, είτε με γραπτή αίτηση προς τον γραμματέα. Στη συνέχεια τελείται η ακρόαση για να καταλήξει στη λήψη των αποφάσεων με πλειοψηφία. Η παράλειψη εμφάνισης στο δικαστήριο δεν αποτελεί κώλυμα στη διαδικασία ούτε στην απόφαση. Επίσης στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας έχει συσταθεί ένα αυτόνομο τμήμα διευθέτησης διαφορών που αποτελείται από 11 μέλη, το οποίο όμως επιλύει θέματα της Περιοχής δηλαδή του διεθνούς βυθού.

Διεθνές Δικαστήριο Χάγης

Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης αναλύεται στο παράρτημα του καταστατικού χάρτη των ΗΕ. Το δικαστήριο αποτελείται από 15 μέλη διαφορετικής εθνικότητας. Η έδρα του δικαστηρίου βρίσκεται στη Χάγη και μόνο τα κράτη που έχουν αποδεχτεί τον καταστατικό χάρτη ΗΕ μπορούν να κάνουν προσφυγή. Οι υποθέσεις έρχονται στο δικαστήριο είτε με κοινοποίηση του συνυποσχετικού είτε με γραπτή αίτηση που απευθύνεται στο Γραμματέα. Τέλος το δικαστήριο έχει και γνωμοδοτικό χαρακτήρα.

1 Υπάρχουν θέματα που μπορούν να εξαιρεθούν όπως θα δούμε στη συνέχεια.

2 Διατηρεί το δικαίωμα να την τροποποιήσει ή να την δηλώσει μεταγενέστερα, με γραπτή δήλωση στον γραμματέα ΗΕ.

3 C. A. Colliard 'Problèmes et solutions en matière de règlement des différends', Société Française pour le Droit International, Colloque de Rouen 1983: Perspectives du Droit de la Mer à l'Issue de la 3 Conférence des nations Unies, 174-189.

Διαιτησία

Η διαιτησία έχει κοινά χαρακτηριστικά με τα ανωτέρω δικαστικά συστήματα, όμως δεν πρόκειται για όργανο που προϋπάρχει. Τα διάδικα μέρη που έχουν επιλέξει τη συγκεκριμένη διαδικασία οργανώνουν το διαιτητικό δικαστήριο όπως προβλέπει η Σύμβαση στο παράρτημα VII. Η διαφορά υποβάλλεται στη διαιτητική διαδικασία με γραπτή ειδοποίηση του διαδίκου, ο οποίος ορίζει έναν διαιτητή. Μετά τη λήψη της ειδοποίησης, ο αντίδικος εκλέγει μέσα σε 30 μέρες, και εκείνος, έναν διαιτητή, ενώ τα άλλα τρία μέλη ορίζονται με κοινή συμφωνία των αντιδίκων. Οι αποφάσεις προκύπτουν με πλειοψηφία των πέντε μελών που συγκροτούν το διαιτητικό δικαστήριο. Σε περίπτωση που τα κράτη δεν έχουν καταφέρει να ορίσουν από κοινού τα τρία μέρη, τότε ο πρόεδρος του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαίου της Θάλασσας αναλαμβάνει να ορίσει τους διαιτητές από ένα κατάλογο διαιτητών.

Ειδική διαιτησία

Η Ειδική διαιτησία βρίσκεται στο παράρτημα VIII της Σύμβασης και είναι αρμόδια για θέματα σχετικά με την αλιεία, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα και τη ναυσιπλοΐα⁴. Τα αντίδικα μέρη που υπάγονται σε αυτόν το δικαιοδοτικό μηχανισμό αναλαμβάνουν τη σύσταση της πενταμελούς επιτροπής για τη συγκρότηση του ειδικού διαιτητικού δικαστηρίου. Ο διάδικος ειδοποιεί με έκθεση το αντίδικο μέρος επισυνάπτοντας τις σχετικές αξιώσεις του. Κάθε μέρος διορίζει δύο εμπειρογνώμονες της δικής του βούλησης ενώ ο πέμπτος ορίζεται με κοινή συμφωνία. Στην Ειδική Διαιτησία μπορεί να γίνει διεξαγωγή έρευνας για την διαπίστωση των γεγονότων. Σε περίπτωση που τα μέρη δεν συμφωνήσουν, στον από κοινού καθορισμό του πέμπτου διαιτητή ο πρόεδρος του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαίου της Θάλασσας αναλαμβάνει να ορίσει τον διαιτητή.

Γενικοί κανόνες

Οι ανωτέρω μηχανισμοί επίλυσης διαφορών καλούνται να εφαρμόζουν τις διατάξεις της Σύμβασης καθώς και άλλους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που δεν συγκρούονται με την παρούσα Σύμβαση⁵. Επιπλέον υπάρχουν κάποιες γενικές ρυθμίσεις της Unclos σχετικά με τα δικαιοδοτικά μέσα.

- Προσωρινά μέτρα:
Σύμφωνα με το άρθρο 290, κατά τη διάρκεια μιας εκκρεμοδικίας το εκάστοτε δικαιοδοτικό μέσο, που είναι αρμόδιο, έχει τη δυνατότητα να διατάξει προσωρινά μέτρα, για την αποφυγή ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τη διατήρηση των δικαιωμάτων των διαδίκων. Σε αυτά τα προσωρινά μέτρα πρέπει να συμμορφωθούν τα μέρη άμεσα.
- Εμπειρογνώμονες:
Σύμφωνα με το άρθρο 289, υπάρχει δυνατότητα να κληθούν να συμμετάσχουν στο δικαστήριο εμπειρογνώμονες, χωρίς δικαίωμα ψήφου, όταν πρόκειται για επιστημονικά ή τεχνικά θέματα. Τα άτομα μπορούν να εκλεγούν από τον κατάλογο του παραρτήματος VIII.
- Υπαγωγή των διαφορών σε δικαιοδοτικά μέσα:
Σύμφωνα με το άρθρο 287, σε περίπτωση που ένα κράτος μέρος της σύμβασης δεν έχει δηλώσει κάποιο δικαιοδοτικό μηχανισμό ή τα κράτη μιας διαφοράς έχουν επιλέξει διαφορετικά δικαιοδοτικά όργανα τότε η διαφορά υπάγεται, αυτομάτως στη Διαιτησία. Όπως προκύπτει για να

⁴ Περιλαμβάνεται και η ρύπανση από τα πλοία.

⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 293 της σύμβασης HE για το δίκαιο της θάλασσας.

υπαχθεί μια διαφορά στους υπόλοιπους τρεις δικαιοδοτικούς μηχανισμούς πρέπει να έχει προκύψει είτε κοινή δήλωση μηχανισμού από τα μέρη της Συμβάσεως, είτε να έχουν συνάψει ειδική συμφωνία επιλογής δικαιοδοτικού μέσου.

- Τελεσιδικία στις αποφάσεις:

Σύμφωνα με το άρθρο 296, οι αποφάσεις που εκδίδουν τα ανωτέρω δικαιοδοτικά μέσα της Σύμβασης είναι δεσμευτικές και δεν εφεσιβάλλονται.

- Ερημοδικία:

Εάν το διάδικο κράτος δεν παρουσιαστεί στην εκδίκαση της υποθέσεως τότε ερημοδικεί, πράγμα που δεν επηρεάζει το αποτέλεσμα και την ομαλή λειτουργία της δίκης.

Πότε είναι υποχρεωτική και πότε προαιρετική η προσφυγή στο δικαστήριο

Ο δικαιοδοτικός διακανονισμός, που εξετάζει θέματα σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της Unclos, σύμφωνα με το άρθρο 286 είναι υποχρεωτικός. Εξαιτίας όμως των εξαιρέσεων που υπάρχουν στο τμήμα 3 της Σύμβασης, θα χωρίσουμε, για λόγους διευκόλυνσης, την ανάλυση του δικαιοδοτικού διακανονισμού σε δύο θεμελιώδεις κατηγορίες: α) Τον υποχρεωτικό και β) Τον προαιρετικό.

Στον υποχρεωτικό διακανονισμό υπάγονται οι ακόλουθες αντιδικίες:

- 1) όταν το παράκτιο κράτος παραβιάζει ελευθερίες και δικαιώματα ναυσιπλοΐας, υπέρπτησης ή τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών, δηλαδή νόμιμες χρήσεις της θάλασσας κατά τη Σύμβαση.
- 2) όταν η άσκηση των ανωτέρω δικαιωμάτων από ένα κράτος παραβιάζει τη Σύμβαση και τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους.
- 3) όταν το παράκτιο κράτος παραβιάζει διεθνείς κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι ανωτέρω αντιδικίες συνιστούν υποχρεωτικό διακανονισμό δηλαδή έχει τη δυνατότητα οποιοδήποτε από τα αντιμαχόμενα μέρη να κάνει μονομερή προσφυγή στο δικαστήριο για την επίλυση της διαφοράς, εάν βέβαια πρόκειται για μέρη της Σύμβασης.

Διαφορές που εξαιρούνται από τον υποχρεωτικό διακανονισμό (προαιρετική επίλυση)

Οι ακόλουθες διαφορές μπορούν να επιλυθούν με δικαιοδοτικό μηχανισμό, μόνο εάν συναινέσουν όλα τα μέρη της διαφοράς να κάνουν προσφυγή. Οι διαφορές που αίρουν τον χαρακτήρα της υποχρεωτικής προσφυγής αφορούν:

1) Την άσκηση δικαιώματος διεξαγωγής ή παύσης επιστημονικής έρευνας στην Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και την υφαλοκρηπίδα.

2) ή διαφορές σχετικά με την αλιεία, εντός των κυριαρχικών δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους.

Επιπλέον τα συμβαλλόμενα κράτη μπορούν, εάν το επιθυμούν, να εξαιρέσουν από τον δικαιοδοτικό διακανονισμό, με γραπτή δήλωση, όποια ή όποιες από τις ακόλουθες διαφορές επιθυμούν:

α) Διαφορές σχετικά με την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών ή διαφορές σχετικά με ιστορικούς κόλπους ή τίτλους.

β) Διαφορές που αφορούν στρατιωτικές δραστηριότητες

γ) Διαφορές που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών⁶.

⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 298 της σύμβασης HE για το δίκαιο της θάλασσας.

Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο που του υποβάλλεται η αίτηση, μπορεί να προχωρεί σε προδικασία, για να διαπιστωθεί εάν η προσφυγή είναι βάσιμη⁷.

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 294 της σύμβασης ΗΕ για το δίκαιο της θάλασσας.

Διαδικασίες μη δικαιοδοτικού χαρακτήρα

Οι διαδικασίες μη δικαιοδοτικού χαρακτήρα μπορούν να αποτελέσουν επίσης μέσο ειρηνικής επίλυσης διαφορών. Η Unclos στο άρθρο 280 επισημαίνει ότι τα κράτη μπορούν να επιλέξουν οποιοδήποτε μέσο επιθυμούν. Τα μέσα αυτά σύμφωνα με το άρθρο 33 του χάρτη ΗΕ μπορεί να είναι η Διαπραγματεύση, η Έρευνα, η Μεσολάβηση, η Συνδιαλλαγή, η προσφυγή σε τοπικούς οργανισμούς, οι συμφωνίες καθώς και άλλα μέσα που θα αποφασίσουν μεταξύ τους. Η Σύμβαση του Montego Bay έχει εντάξει στις διατάξεις της, τη Συνδιαλλαγή ως μέσο επίλυση διαφορών.

Συνδιαλλαγή

Η Συνδιαλλαγή όπως είδαμε βρίσκεται στο άρθρο 284 της Unclos. Πρόκειται για έναν μη δικαιοδοτικό μηχανισμό, τον οποίο μπορούν να επιλέξουν τα αντιμαχόμενα μέρη, ώστε να βρουν λύση στη διαφορά τους. Τη σύσταση της πενταμελούς επιτροπής την πραγματοποιούν τα μέρη της διαφοράς⁸, όπως προβλέπει η διαδικασία στο παράρτημα V της συμβάσεως, τα οποία και εκλέγουν από δύο συνδιαλλάκτες⁹. Του λοιπού οι τέσσερις, συνολικά, επιλεγθέντες ορίζουν τον πέμπτο συνδιαλλακτή ώστε να ολοκληρωθεί η επιτροπή. Η συγκροτηθείσα επιτροπή ύστερα από την ακρόαση των μερών συντάσσει την έκθεση, εντός 12 μηνών, στην οποία αναφέρει εάν έχει επιτευχθεί συμφωνία κατά την διάρκεια της συνδιαλλαγής και ποια είναι τα συμπεράσματά της και οι συστάσεις για την επίτευξη του φιλικού διακανονισμού. Η έκθεση της επιτροπής δεν είναι σε καμία περίπτωση δεσμευτική.

Υποχρεωτική συνδιαλλαγή

Η διαδικασία σύστασης της επιτροπής της υποχρεωτικής συνδιαλλαγής είναι ίδια με τη συνδιαλλαγή, όμως στην παρούσα κατηγορία υπάγονται διαφορές που έχουν εξαιρεθεί από τον υποχρεωτικό διακανονισμό, δηλαδή ως προς:

- α) Την άσκηση δικαιώματος διεξαγωγής ή άρσης επιστημονικής έρευνας εντός κυριαρχικών δικαιωμάτων του κράτους και
- β) θέματα αλιείας, όπως παράλειψη μέτρων για την συντήρηση ζωντανών πόρων στην ΑΟΖ του ή άρνηση καθορισμού επιτρεπόμενου αλιεύματος ύστερα από αίτηση άλλου κράτους.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 298, όταν ένα κράτος έχει επιλέξει την προαιρετική εξαίρεση από την εφαρμογή της δικαιοδοτικής διαδικασίας, σε θέματα που αφορούν θαλάσσιες οριοθετήσεις ή ιστορικούς κόλπους ή τίτλους, εάν όταν δεν έχει επιλυθεί με διαπραγματεύσεις σε εύλογο χρονικό διάστημα τότε υποβάλλεται σε υποχρεωτική συνδιαλλαγή. Άρα διαφορές που εμπίπτουν στις ανωτέρω περιπτώσεις μπορούν να υποβληθούν από οποιοδήποτε μέρος της διαφοράς σε υποχρεωτική συνδιαλλαγή ειδοποιώντας το αντίδικο κράτος να υπαχθεί στη διαδικασία. Σε περίπτωση που το άλλο μέρος δεν απαντήσει στη ειδοποίηση η έναρξη της συνδιαλλαγής γίνεται κανονικά χωρίς να επηρεάζεται. Ωστόσο η υποχρέωση έγκειται ως προς την προσφυγή σε αυτήν την μέθοδο και όχι ως προς την δεσμευτικότητα των αποφάσεων.

⁸ Υπάρχει ένας κατάλογος συνδιαλλακτών που έχει ο Γενικός Γραμματέας ΗΕ στον οποίο ορίζονται τέσσερα άτομα από κάθε κράτος.

⁹ Έως ένα άτομο μπορεί να είναι υπήκοος της χώρας.

Αναφορά στη Μεσόγειο

Τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας έχουν επικυρώσει ή προσχωρήσει συνολικά 168 κράτη. Τα κράτη αυτά δύνανται, κατά την επικύρωση ή και μεταγενέστερα, να δηλώσουν, σύμφωνα με το άρθρο 287, σε ποιους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς θα υπαχθούν οι διαφορές τους για την υποχρεωτική επίλυσή τους. Επιπλέον μπορούν, εάν το επιθυμούν, σύμφωνα με το άρθρο 298, να εξαιρέσουν από τον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό διακανονισμό τις ακόλουθες κατηγορίες διαφορών:

α) Διαφορές σχετικά με την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών ή διαφορές σχετικά με ιστορικούς κόλπους ή τίτλους.

β) Διαφορές που αφορούν στρατιωτικές δραστηριότητες.

γ) Διαφορές που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Εστιάζοντας στα κράτη της μεσογείου και σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα, που έχει δημιουργηθεί για να παραθέσουμε τις πράξεις κρατών, παρατηρούμε ότι η Τουρκία, η Συρία, το Ισραήλ και η Λιβύη δεν έχουν επικυρώσει τη σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας. Επιπλέον τα κράτη που έχουν ορίσει δικαιοδοτικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών είναι η Αίγυπτος, η Αλγερία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Τυνησία πράγμα που σημαίνει ότι όλα τα υπόλοιπα κράτη που δεν έχουν δηλώσει δικαιοδοτική διαδικασία υπάγονται αυτομάτως στη Διαιτησία, εκτός και αν έχουν δηλώσει, εγγράφως, ότι διατηρούν επιφυλάξεις από τις υποχρεωτικές διαδικασίες του άρθρου 287 (όπως δήλωσε το Μαρόκο και η Μάλτα). Μια ακόμα πιο ενδιαφέρουσα παρατήρηση είναι ότι όλα τα κράτη έχουν εξαιρέσει από την υποχρεωτική δικαιοδοσία διαφορές που σχετίζονται με την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών. Γίνεται κατανοητό ότι όλα τα κράτη της μεσογείου αντιμετωπίζουν τροχοπέδη στην οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών, εξαιτίας της εγγύτητας των κρατών που οφείλεται στη στενή θάλασσα της μεσογείου, πράγμα που σημαίνει ότι τα κράτη δεν δύνανται να επεκτείνουν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα μέχρι 200ν.μ. όπως προβλέπει η Σύμβαση, επειδή τα κυριαρχικά δικαιώματα επικαλύπτονται μεταξύ των παρακείμενων και των αντικείμενων κρατών. Εφόσον η διαφορά αυτή έχει εξαιρεθεί από τον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό μηχανισμό από όλα τα κράτη της μεσογείου, τότε για να είναι εφικτή η οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών, στα πρότυπα του διεθνούς δικαίου, θα πρέπει τα εμπλεκόμενα κράτη να προβούν σε διαπραγματεύσεις που θα καταλήξουν είτε σε συμφωνία οριοθέτησης, είτε σε συμφωνία για την υπαγωγή σε κάποιον δικαιοδοτικό μηχανισμό. Τέλος για τις υπόλοιπες διαφορές που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό χαρακτήρα τα κράτη της μεσογείου ακολουθούν τους κανόνες της συμβάσεως και μπορούν να τις επιλύουν με μονομερή προσφυγή.

Ο πίνακας που ακολουθεί απεικονίζει την ημερομηνία επικύρωσης ή προσχώρησης των κρατών της μεσογείου στη Σύμβαση και τις δηλώσεις που έχουν κάνει σύμφωνα με τα άρθρα 287 και 298.

Κράτη της Μεσογείου	επικύρωση/προσχώρηση στη Σύμβαση του 1982	Επιλογή δικαιοδοτικού μηχανισμού (άρθρο 287 παρ. 1)	Επιλογή προαιρετικής εξαιρέσης διαφορών (του άρθρου 298)	Λοιπές δηλώσεις κρατών
Αίγυπτος	26/8/1983	-Διαιτητικό δικαστήριο (Αποκλείει το ΔΔ από τις διαφορές του άρθρου 297)	(α), (β), (γ) ⁽¹⁾	⁽¹⁾ : Με μεταγενέστερη δήλωση στις 16/2/2017 εξαιρεί όλες τις κατηγορίες του άρθρου 298.
Αλγερία	11/6/1996	-Διεθνές Δικαστήριο Θάλασσας ⁽²⁾ Για να επιλυθεί η διαφορά απαιτεί συμφωνία μερών. Δεν αποδέχεται διαδικασίες 287.1	(α), (β), (γ) ⁽³⁾	^{(2),(3)} : Με μεταγενέστερη δήλωση στις 22/5/2018 εξαιρεί όλες τις κατηγορίες του άρθρου 298 και επιλέγει δικαιοδοτικό μηχανισμό σύμφωνα με το άρθρο 287.
Αλβανία	23/6/2003 (προσχώρηση)	Δεν έχει δηλώσει μηχανισμό	-	
Γαλλία	11/4/1996	-	(α), (β), (γ)	
Ελλάδα	21/7/1995	-Διεθνές Δικαστήριο Θάλασσας	(α), (β), (γ) ⁽⁴⁾	⁽⁴⁾ Με μεταγενέστερη δήλωση στις 16/1/2015 εξαιρεί όλες τις κατηγορίες διαφορών του άρθρου 289 από την υποχρεωτική διαδικασία επίλυσης διαφορών
Ισραήλ	Δεν έχει επικυρώσει			
Ιταλία	13/1/1995	-Διεθνές Δικαστήριο Θάλασσας ⁽⁵⁾ & -Δικαστήριο Χάγης ⁽⁶⁾	(α)	^{(5),(6)} : Με μεταγενέστερη δήλωση στις 26/2/1997 επιλέγει δύο δικαιοδοτικούς μηχανισμούς του άρθρου 287.
Ισπανία	15/1/1997	-Διεθνές Δικαστήριο Θάλασσας & -Δικαστήριο Χάγης ⁽⁷⁾	(α) ⁽⁸⁾	^{(7),(8)} : Με μεταγενέστερη δήλωση στις 19/7/2002 επιλέγει δικαιοδοτικούς μηχανισμούς και εξαιρεί την 1 ^η κατηγορία του άρθρου 298.
Τυνησία	24/4/1985	1 ^η επιλογή: Διεθνές Δικαστήριο ⁽⁹⁾ Θάλασσας 2 ^η επιλογή: Διαιτητικό δικαστήριο ⁽¹⁰⁾	(α), (β), (γ)	^{(9),(10)} : Με μεταγενέστερη δήλωση στις 22/5/2001 επιλέγει δικαιοδοτικούς μηχανισμούς του άρθρου 287.
Μαρόκο	31/5/2007	Δεν θεωρεί ότι δεσμεύεται από τις δηλώσεις άλλων κρατών		
Μάλτα	20/5/1993	Δεν θεωρεί ότι δεσμεύεται από τις δηλώσεις άλλων κρατών		
Κύπρος	12/12/1988	Δεν έχει δηλώσει μηχανισμό		
Τουρκία	Δεν έχει επικυρώσει			
Λίβανος	5/1/1995	Δεν έχει δηλώσει μηχανισμό		
Συρία	Δεν έχει επικυρώσει			
Λιβύη	Δεν έχει επικυρώσει			
Κράτος της Παλαιστίνης	2/2/2015	Δεν έχει δηλώσει μηχανισμό		

Συμπεράσματα

Εξετάζοντας το σύστημα ειρηνικής επίλυσης διαφορών σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της σύμβασης δικαίου της θάλασσας, παρατηρήθηκε ένα διευρυμένο σύστημα διαδικασιών για τα μέρη της Σύμβασης. Η Σύμβαση περιέχει διαδικασίες επίλυσης διαφορών δικαιοδοτικού και μη δικαιοδοτικού χαρακτήρα. Τα κράτη μέρη προεπιλέγουν τους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς στους οποίους μπορούν να υπαχθούν οι διαφορές τους, ακόμα και με μονομερή προσφυγή, όταν πρόκειται για διαφορές που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό διακανονισμό. Παρόλα αυτά υπάρχουν και εξαιρέσεις από τον υποχρεωτικό δικαιοδοτικό διακανονισμό, οι οποίες, εάν καθυστερήσουν να επιλυθούν, μπορούν να υπαχθούν στην υποχρεωτική συνδιαλλαγή, μονομερώς. Όμως οι αποφάσεις της υποχρεωτικής συνδιαλλαγής δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Μόνο οι αποφάσεις των δικαιοδοτικών μερών είναι δεσμευτικές και η μη συμμόρφωση των διαδίκων, δημιουργεί τη διεθνή ευθύνη, σύμφωνα με τον χάρτη Ηνωμένων Εθνών και τη σύμβαση Δικαίου της Θάλασσας. Οι ανωτέρω μηχανισμοί δεν εμποδίζουν τα κράτη σε καμία περίπτωση να επιλύουν τις διαφορές τους με οποιοδήποτε ειρηνικό μέσο, της εκλογής τους ή σύμφωνα με το άρθρο 33 του χάρτη ΗΕ. Η ύπαρξη υποχρεωτικού δικαιοδοτικού διακανονισμού δείχνει την ανάγκη της άμεσης επίλυσης των διαφορών μεταξύ των μερών της Unclos.

Βιβλιογραφία

Βιβλία:

- Ι. Κρατερός – Α. Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κ. Χατζηκωνσταντίνου, Χ. Αποστολίδης & Μ. Σαρηγιαννίδης, Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο, Εκδόσεις Σακκιάς.
- Θ. Κουλούμπης, Διεθνείς Σχέσεις Ισχύς και Δικαιοσύνη, Εκδόσεις Παπαζήση.

Καταστατικός χάρτης- Επίσημη ιστοσελίδα:

- Καταστατικός χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας.
- Ιστοσελίδα: un.org
- Ιστοσελίδα: treaties.un.org

Άρθρο :

- Α. Αποστολίδου, Επίλυση Διεθνών Διαφορών Δικαίου της Θάλασσας: Ένα Ζήτημα με Διαχρονικό ενδιαφέρον, 2018, Power Politics.